

Sekretariatet
Sandra Hedman
Tfn: 063-147509
E-post: sandra.hedman@regionjh.se

2018-10-01

RS/597/2018

Rapport om Länstrafiken AB utifrån regionstyrelsens uppsiktsplikt 2018

Regionstyrelsen beslutade på sitt sammanträde den 28 februari 2018, § 59, om vilka bolag, stiftelser, förbund och nämnder som skulle ingå som fördjupningsärenden i regionstyrelsens plan för uppsiktsplikt 2018. Länstrafiken AB var ett av de bolag som valdes ut. Det bland annat utifrån bolagets ekonomiska läge under 2017. Syftet med den här rapporten är att utifrån det som regionstyrelsens uppsiktsplikt omfattar redovisa om bolaget bedriver sin verksamhet i enlighet med fullmäktiges beslut, att ekonomin efterlevs och att medlen används på ett ändamålsenligt sätt.

Regionstyrelsens uppsiktsplikt regleras i kommunallagen (KL), 6 kap § 1. Där framgår att styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet, verksamhet som bedrivs i bolag samt kommunalförbund, föreningar och stiftelser som regionen är medlem i. Uppsiktsplikten innebär bland annat att övervaka den ekonomiska förvaltningen, tillse att medlen används ändamålsenligt och övervaka att regionfullmäktiges beslut verkställs. Uppsiktsplikten begränsas till en rätt för styrelsen att vid brister göra påpekanden, lämna råd och ge anvisningar samt om det är nödvändigt föra ärendet till fullmäktige som får vidta åtgärder.

Utifrån regionala utvecklingsnämndens ansvar för de regionala utvecklingsfrågorna och nämndens ansvar som regional kollektivtrafik myndighet tillhör Länstrafiken AB de bolag som ingår i regionala utvecklingsnämndens uppföljning. Ett underlag till den här rapporten har därför varit den uppföljning som redovisades på Regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott den 2 oktober 2018 §65 och som ska redovisas i regionala utvecklingsnämnden den 16 oktober. Regionstyrelsen har i sin uppsiktsplikt även tagit del av delårsrapport, sammanträdesprotokoll och övriga rapporter. I samband med sammanträdet för utskottet för ekonomi den 17 september 2018 gjordes också en särskild redovisning där bolagets VD informerade om aktuellt ekonomiskt resultat, verksamhet och prognos. En osäkerhet som finns inför 2019 är upphandlingen av busstrafik som överklagats. VD redogjorde också för konsekvenser av en eventuell ramminskning i budget 2019. Utskottet fick ställa frågor och fick svar.

Om bolaget

Region Jämtland Härjedalen är ensam ägare av bolaget sedan 2012, då en ny lag (SFS 2010:1065) om hur kollektivtrafiken i ett län ska organiseras började gälla. Lagen anger att det ska finnas en regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) i varje region/landsting. Den operativa verksamheten kan organiseras i ett bolag.

Uppdraget för Länstrafiken AB är att operativt svara för de uppgifter som krävs för att upprätthålla en allmän kollektivtrafik i länet och till angränsande län. Det innebär samordning, planering, upphandling, avtalsuppföljning, framtagning av tidtabeller, hantering av biljettintäkter, biljettmaskiner, hållplatser, marknadsföring och statistik med mera. Verksamheten består av linjetrafik med buss och linjebil som kan vara interregional trafik i norrlandslänen. Både buss och linjebilstrafiken sköts av ca 100 trafikentreprenörer.

Framtill februari 2018 omfattade bolagets verksamhet också av godstrafik med terminaler i Sveg, Strömsund och Östersund under namnet Bussgods. I november 2017 gavs Länstrafiken i uppdrag av Region Jämtland Härjedalens fullmäktige att avveckla avdelningen bussgods inom bolaget. VD har i rapporter för bolagets styrelse redovisat att avvecklingen har förlöpt bra. Hyreskontraktet avseende bussgodsterminalen kunde avslutas i förtid. Bolaget har också hyrt ut gods kapaciteten i befintliga bussar. Det slutliga avvecklingsarbetet kopplat till Bussgods verksamheten pågår.

Bolagets mål

Länstrafikens övergripande mål finns i det regionala trafikförsörjningsprogrammet som fastställts av regionfullmäktige den 11-12 april 2016, § 59. Programmet är det strategiska styrdokumentet som beskriver hur kollektivtrafiken ska utvecklas. Programmet innehåller mål, inriktning och strategier för hur trafiken ska bedrivas. Programmet följs upp vid regionens samverkansråd, genom trafiksamråd och i dialog med berörd kommun. Förutom det har bolaget också egna mål vad för exempelvis resande, kundnöjdhet och avgångstider.

För att nå Region Jämtland Härjedalens vision och övergripande mål finns i trafikförsörjningsprogrammet följande strategiska områden för kollektivtrafiken i länet:

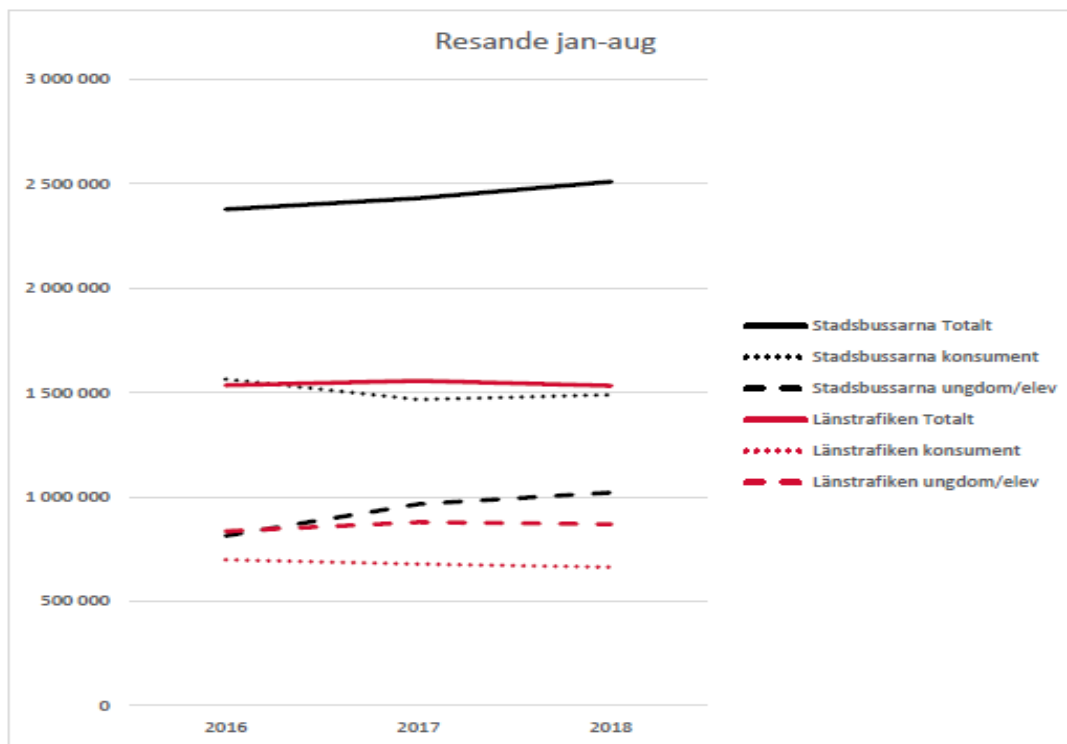
- Det regionala tågsystemet i Norrland, Norrtåg, utgör grunden för det interregionala trafikutbudet i Norrlandslänen (Jämtland, Västernorrland, Västerbotten och Norrbotten)
- Prioriterade stråk – stomlinjetrafik mellan kommuncentra och Östersund
- Tätortstrafiken i Östersund, trafikutbud i närområdet ca 3-mil runt Östersund och Åredalen
- En yttäckande närtrafik ska värnas, initiativ för utveckling av otraditionella och kostnadseffektiva lösningar för kollektivtrafik i glesbygd uppmuntras.

Självfinansieringsgrad

Självfinansieringsgraden visar hur stor del av verksamheten som finansieras med intäkter från kunder. Per sista december 2017 var utfallet 37 % vilket var lägre än

målet (46 %). Målet för 2018 är 47%. Per 31 augusti uppgår självfinansieringsgraden för bolaget till 41 %.

Trafikutbudet och resandet

Sedan hösten 2015 har alla kommuner utom Strömsund infört ungdomskort för alla 6-19 åringar. Det förklarar den kraftiga resandeökningen med elev/ungdomskort från 2016 och att konsumentresorna har minskat vid samma tidpunkt. Ungdomskorten är även giltiga i Norrtågstrafiken. Statens bidrag till avgiftsfri kollektivtrafik under sommarlov har inneburit att även Strömsunds kommun har köpt ungdomskort (sommarlovskort) till sina ungdomar i år. Totalt erhöll länets kommuner 4 524 000 kr.

Resande i Länstrafiken uppgår till ca 1 533 000 och i tätortstrafiken i Östersund till ca 2 511 000 t o m augusti 2018. Det är en ökning i tätortstrafiken med ca 80 000 resor jämfört med 2017, i Länstrafiken har resandet minskat med ca 20 000 jämfört med 2017.

Biljettintäkterna sjunker och är lägre än budgeterat för konsumentresor men högre än budgeterat för elevkort. På totalen är intäkterna högre än budgeterat.

Trafikkostnaden ökar mer än budgeterat. Det beror främst på att bränsleprisindexet (PPI) har ökat kraftigt under året. Förstärkningskostnaden ligger något under budget. Det beror bl a på fördyringar i samband med stora vägarbeten.

Kvalitet

Länstrafiken deltar i Svensk Kollektivtrafiks kundundersökning Kollektivtrafikbarometern (Kolbar). Där görs kundundersökningar löpande under året. I den mäts bland annat kundens upplevda totalkvalitet, upplevd nöjdhet med avgångstider och ökning av marknadsandel. Som kund definieras person som nyttjar Länstrafiken minst någon/några gånger per månad.

- 62 % av kund svarade 4–5 i en 5-gradig skala om upplevd totalkvaliteten.
- 33,6 % av kund svarade 4–5 i en 5-gradig skala om de upplever att det i Länstrafiken finns avgångstider som passar behoven.
- 52,8 % av kund svarade 4–5 i en 5-gradig skala om de upplever att det finns avgångstider i tätortstrafiken som passar behoven.
- Marknadsandelen har ökat med 9,5 % i länstrafiken och 14 % i tätortstrafiken. Det mäts i kundundersökning.

Miljö

I den allmänna kollektivtrafiken ska utsläppen minska. 2014 uppgick utsläppen av CO2 till 6 633 ton i busstrafiken, vilket motsvarar 0,67 kg/km. Värdet för 2017 uppgick till 0,32 vilket är ett resultat av ökad användning av fossilfritt drivmedel. Värdet redovisas årsvis i årsbokslutet.

Upphandling

Under våren 2018 har en ny upphandling genomförts för Regionbusstrafik 2019, Jämtlands län, detta då den tidigare genomförda upphandlingen överklagades och förvaltningsrätten fann att den måste göras om. Resultatet i den upphandlingen har även den överklagats och ett avtal har ännu inte kunnat tecknas.

Med anledning av detta har andra upphandlingar, exempelvis av sjukresor och skolskjutsar, försenats. Ovissheten försvårar även annan verksamhetsplanering.

Översyn av avtal

Region Jämtland Härjedalen bedriver inom regionala utvecklingsnämndens verksamhet ett projekt "Jämställd regional tillväxt". Ett delmål i projektet är att skapa en rutin för uppföljning av delägda bolag och medlemsföreningars arbete med jämställdhet ur ett intersektionellt perspektiv. Bolagsordning, ägardirektiv och uppdragsavtal för Länstrafiken AB har utifrån det reviderats och nya dokument fastställdes av regionfullmäktige den 11 april 2018, § 69. Krav på att utveckla sitt arbete och verksamheten utifrån ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv ställs.

Ekonomi

För 2017 visade Länstrafiken i Jämtlands län AB ett underskott på 10,2 mkr. Det berodde till största delen på underskott och avvecklingskostnad för Bussgods, vidare fanns en felaktig fördelning av biljettintäkter från Norrlandsresan och en kraftigare utveckling av index i trafikavtalen än vad som kunde förutses i budgeten. Bolaget har inte förutsättningar att av egen kraft återställa ett så stort underskott. Region Jämtland Härjedalen tillsköt 8 mkr i en kapitaltäckningsgaranti, vidare har bolaget

erhållit ett kapitaltillskott om 1,7 mkr. Aktiekapitalet är återställt, en kontrollstämma har hållits i september.

Avvecklingskostnaderna för Bussgods är ca 1,4 mkr lägre än den budgeterade kostnaden. Det är kostnad för hyror, godsombud och uppsägningslöner som har reducerats.

Intäkterna är 2,1 Mkr högre 2018 än för samma period föregående år. Persontrafikskostnaderna är 12 Mkr högre 2018 än 2017. Trafikomkostnader, övriga kostnader, personalkostnader samt avskrivningar är betydligt lägre under 2018 än under samma period föregående år.

Delårsbokslutet januari - augusti 2018 visar på ett överskott på 1,2 mkr i förhållande till budget. Årsprognosen bedöms till ett 0-resultat.

Intäkterna i prognosen är högre än budget på grund av ett lågt budgeterat värde av intäkterna för ungdomskorten. I prognosen är det även beräknat med ett bidrag från Östersunds kommun avseende elbussprojektet som inte finns med i budgeten.

Återredovisning

Länstrafiken har delgett Region Jämtland Härjedalen rapporter i enlighet med ägardirektivet. Region Jämtland Härjedalen har ett samlingsärende i regionens diarium där inkommen information från bolaget samlas. I ärendet finns bland annat bolagets verksamhetsplan och budget, sammanträdesprotokoll, VD: s rapporteringar, ekonomiska kalkyler och redovisningar samt uppföljningsrapporter. Det genomförs också kontinuerliga dialoger och avstämningar mellan bolaget och företrädare från regionala utvecklingsförvaltningen.

Summering

Rapporten visar att det ekonomiska läget för bolaget är bättre än föregående år då bolaget redovisade ett underskott på – 10,2 mkr. Aktiekapitalet är nu återställt och resultatet per augusti 2018 är +1,2 mkr i förhållande till budget. Årsprognosen bedöms till ett 0-resultat. Avvecklingen av bussgods har förlöpt bra. Täta dialoger har genomförts med ägaren och särskilda kontrollstämmor med anledning av ekonomin har genomförts. Bolaget har också tydliga mål för sin verksamhet som utgår från de övergripande mål regionfullmäktige beslutat om. Det finns en struktur för hur målen följs upp och återredovisas. Resandet med kollektivtrafiken, exkluderat tätortstrafiken, har minskat något medan resandet i tätortstrafiken har ökat något. Inför 2019 finns en osäkerhet för hur verksamheten och uppdraget om att upprätthålla en allmän kollektivtrafik i länet skulle påverkas av en eventuell ramminskning. Bolaget har svårt att av egen kraft vidta resultatförbättrande åtgärder.